

Hubay Miklós

Könyvtári blogok Magyarországon

Hat éve már, hogy egy „Sorsha” becenevű hölgy internetes naplót, közismert nevén blogot indított könyvtári-informatikai témában, megteremtve ezzel a magyar biblio-blogoszférát. Az azóta eltelt időszakban számos új blogot indítottak intézmények és könyvtárosok, s ezek közül egyik-másik igen jelentős hírnévre tett szert. Tartalmukat széles körben ismerik, s gyakorta idézett forrásai a könyves szakmának. Átfogó, a magyar biblio-blogoszférát részleteiben bemutató írás azonban, egy 2007-ben megjelent kronológiától eltekintve nem készült. Ennek a hiánynak a pótlására született az alábbiakban olvasható tanulmány.

Bevezetés

„A blog szelep, a blog sziget, a blog játszótér” – mondta egy bloggerlány, Judit (becenevén Combfiksz), a 2005-ben rendezett Golden Blog-verseny közönségdíjasa. [1] Ez a hármas definíció valóban igen sokat mond az információs társadalom ezen, idén már a tizenhetedik születésnapját ünneplő műfajáról. [2] A blog az érzések, gondolatok szelepe, olyan csatorna, melyen keresztül a hétköznapi tapasztalatai, terhei, feszültségei levezethetők. A közhiedelemmel ellentétben azonban a naplórás elektronikus formájának nem feltétele, hogy a leírt tartalom bármilyen nyilvánosság elé kerüljön. Ezt a szelepet tehát a szerző elsősorban önmaga számára nyitja meg, és saját maga dönti el, mit ír le, és ezt mekkora célközönségnek szánja. Éppen ezért a blog sziget is, alkotójának magánszigete. Egy sűrűn látogatott, bejegyzésekkel gazdagított oldal azonban, az allegorikus fogalmazásnál maradva, inkább emlékeztet egy nyüzsgő nagyvárosra, mint az óceán közepén árválkodó, magányos szigetre. A blog ugyanis nem magában áll a világhálón. Több ezer, több tízezer felhasználó írja ma is aktívan a naplóját, akik figyelnek és reflektálnak egymásra, így egy hatalmas, kapcsolatokban gazdag hálózat jön létre. A blog végül játszótér is – terep önmagunk megvalósítására. Blogot ír egyetemi tanár, politikus, háziaszony, vállalat és számos egyéb intézmény. 1995 óta pedig blogot ír a könyvtáros, a könyvtár is. [3]

Azt gondolom, ebben az állításban nincsen semmi váratlan. Nem csoda, hogy az információs társadalomban a tudásgazdálkodó, ismeretgazdálkodó funkciója révén megkülönböztetett szereppel bíró könyvtár az elsők között fedezi fel, és kezdi hasznosítani a maga céljaira a blogokat.

Poprády Géza idézi Michael Gorman öt törvényét a könyvtárügyre vonatkozóan. [4] Az első – „a könyvtárak az emberiséget szolgálják” – önmagában nem szorul magyarázatra, annál inkább a blogok tekintetében. A könyvtár – mint információszolgáltató intézmény – az új technológiának köszönhetően még inkább túl tud lépni a falakon. Ez az expanzió ugyan kétségtelenül elkezdődött az online katalógusok és az elektronikus, illetve digitális könyvtárak létrejöttével, a blog azonban egy következő szintet jelent, mégpedig éppen az egyéni hangvétel miatt. Lehetővé teszi ugyanis, hogy a könyvtáros, az információs szakember (uram bocsá’, a könyvtárigazgató!) az intézményi keretek közül kilépve, személyesen szólítsa meg olvasóit, s mint ember szóljon az emberekhez. Egy másik törvény – „intelligensen használd fel a technológiát a szolgáltatások fejlesztésére” – abban nyilvánul meg, hogy bár a könyvtárak a feladatok igen széles spektrumában alkalmazzák a blogokat, mégsem vált ez a forma kizárólagossá. Úgy gondoljuk, a blog felváltani nem, inkább új, korszerűbb dimenzióba fogja helyezni a ma és a jövő könyvtárainak szolgáltatásait.

Blog a könyvtárban

Az első könyvtári blog, mint említettük, 1995-ben született. Itt máris egy pontosítást kell eszközölni, a terminológia ugyanis még nem szilárdult meg egészen. *Jenny Levine* „The Librarians’ Site du Jour” című blogja ugyanis nem egy intézmény, hanem egy könyvtári dolgozó blogja volt. A tanulmány keretein belül az alábbi kifejezéseket alkalmazom (a világ könyvtári tematikájú blogjaival foglalkozó LibWorld-gyűjtemény szerkesztője nyomán) [5]: *liblog*nak nevezem azokat a blogokat, amelyeket könyvtárosok, könyvszakmában dolgo-

zó szakemberek írnak. Ezek a blogok – legyen szó akár énblogról, vagy szakmai blogról – a legaktuálisabb, legérdekesebb témákat vetik fel a könyves-könyvtáros szakmán belül, és segítségükkel megismerkedhetünk a tudományterület jeles képviselőivel. *Könyvtári blog* ezzel ellentétben az intézmények által szerkesztett „hivatalos” blog. A liblogok és a könyvtári blogok összességét – mivel a liblogoszféra elnevezés félreérthető – biblio-blogoszférának fogom nevezni.

Vajon mi készítette Jenny Levine-t és az őt követő többi könyvtárost arra, hogy blogot indítson? Az ALA (*American Library Association = Amerikai Könyvtáros Egyesület*) küldetésnyilatkozata a következőt mondja ki: „*Librarians are recognized as proactive professionals responsible for ensuring the free flow of information and ideas to present and future generations of library users*”. [6] Tehát a könyvtárosok felelősek az információk és az ötletek szabad áramlásának biztosításáért a jelen és a jövő könyvtárhasználói felé. Éppen ezért, állítja tanulmányában *Judit Bar-Ilan*, a könyvtárosnak nem csupán szükség esetén kell információt szolgáltatnia, nem elég, ha csak közvetít használó és információ között: elébe kell mennie a kéréseknek. Értesítenie kell olvasóit az újdonságokról, az új, releváns információkról, és segítenie kell őket a források, új technológiák és információ-visszakereső eszközök hatékony használatában. A blogok ideális eszközei az információk szétszórásának, a vélemények kicserélésének, a szembenálló nézetek ütköztetésének. [7] Használhatók továbbá az egyes könyvtárak helyi információinak (nyitvatartási idő, különleges beszerzések, olvasmányajánlás) stb. továbbítására is. A *LibWorld* összeállítás szerkesztői előszavában olvashatjuk a következőket: „[...] *my sense is that liblogs are maturing. No longer the shiny new toy, they've become an established mechanism that works well for people with something to say.*” (A liblogok [de ugyanez elmondható a könyvtári blogokról is – H.M.] felnőtté váltak. Többé már nem csillogó, új játékok, hanem olyan bevált eszközök, amelyeket a mondanivalóval rendelkező emberek jól tudnak használni.)

Tehát, összegezve, miért is jó a könyvtári blog vagy a liblog?

- közölheti a könyvkiadás újdonságait, tanácsokat adhat jövőbeli kölcsönzésekhez, felhívásokat közzölhet;
- szolgálhat online olvasói klubként, ahol a látogatók megoszthatják egymással olvasmányélmé-

nyeiket – természetesen a visszajelzés, az interaktivitás számos más célra is felhasználható;

- hasznos, összegző hírportál lehet információk szakemberek számára, de szólhat egyetlen könyvtár híreiről is;
- tájékoztathat rendezvényekről, kulturális programokról, ami a „falakon belül” zajlik;
- segítségével az olvasó mélyebben megismerheti a könyvtárost, hiszen mégiscsak az ő gondolatai, véleményei jelennek meg a blogban;
- a könyvtári munkafolyamatok leírásával a könyves szakmát közelítheti az olvasókhöz, ezáltal azok jobban beleláthatnak a munkába, megértik és megbecsülik. [8]

A blog dinamikus, könnyebben szerkeszthető mi-volta, nem utolsósorban pedig személyes hangvétele miatt, egyre inkább terjedőben van, és szívesen alkalmazzák a hivatalos könyvtári honlapok mellett, vagy éppen helyette. Magyarországon a könyvtári blogoszféra, bár örömteli módon egyre nagyobb teret hódít, még mindig szerényebb más országokénál.

Az előbbi felsorolásban láthattuk, hogy mennyire szerteágazó a liblogok és könyvtári blogok feladatköre. Fel kell azonban hívni a figyelmet a blogok legfontosabb tulajdonságára: az interaktivitásra. Bizonyos, érdekesebb bejegyzéseknél akár több száz komment is található, s esetenként ezek a hozzászólások referenzkérdés-értékűek a blogot vezető könyvtáros dolgozók felé. A tájékoztatás ilyenkor gyakran túllépi a gyűjteményi kereteket, és a könyvtáros feladatköre hihetetlenül kiszélesedik. Egyfajta általános információszolgáltatóvá válik, és amellett, hogy a felmerülő kérdésekre saját állományából ad választ, más, elsődlegesen online forrásokat is továbbít a használó felé.

Első lépések – magyar könyvtári blogok külső szolgáltatóknál

A blog a történetkutatás szempontjából nagyon szerencsés műfaj. Évek távlatából is, ha szükség van rá, napra pontosan megmondhatjuk egy adott blog indulásának időpontját, ha belemélyedünk az archívumba. Ennek a lehetőségnek köszönhető tehát, hogy a magyar könyvtári blogoszféra kialakulásának kezdetét pontosan meg tudjuk adni: ez a dátum 2003. november 22. Ekkor indult el a „Könyvtároskisasszony” elnevezésű blog „Sorsha” szerkesztésében (1. ábra). A hölgy pontosan tudta, hogy újdonságot hoz a magyar könyvtárügybe, erről a blog második bejegyzésében így ír: „[...]”

ilyen Magyarországon még nincs. Egyelőre a lekesedés megvan, majd meglátjuk, hogy meddig fog tartani”. Az ötlet, saját bevallása szerint onnan származik, hogy végigböngészte a Libdex oldalán található – minden bizonnyal már akkor is igen terjedelmes – nemzetközi könyvtári bloglistát. [9] Sorsha a blogja alcímében pontosan megjelöli, mivel is kíván foglalkozni: könyvtár, információkeresés, hírek és érdekességek várhatók. Sajnos Magyarország első számú liblogja 2008–2009-ben nagyon ritkán frissül (két bejegyzés között mostanában több hónapos, néha egy éves szünet is van), reméljük, hogy újító kedvű gazdája nem hagyta végleg magára, kár lenne érte!

Sorsha után egy év kellett, míg elindult a „Henrietta” névre keresztelt énblog (2004. november 2.), ezután egy újabb év elteltével egy másik könyvtár-informatika szakos hallgató indított blogot (Mani, 2005. augusztus), majd Takács Dániel következett „Myownblog” című naplójával, a Wordpress szol-

gáltatónál. Szintén Wordpress-es énblogot („Tekintet”) kezdett írni egy újabb hallgató, Varga Lilla; 2006 szeptemberében szakmai jellegű, de mégis személyes blogot indított Paszternák Ádám, és az „Olvasónapló” címet adta neki. Szolgáltatóváltás után ez a blog „Fiatalos Könyvtár Szemlélet” (FIKSZ) néven vált a magyar biblio-blogoszféra kiemelkedő jelentőségű orgánumává.

2006. szeptember 7-e az első intézményi blog (azaz könyvtári blog) indulásának napja. Ekkor kezdte el az írást az orosházi Justh Zsigmond Városi Könyvtár két lelkes dolgozója, akik egyebek mellett a „Veszíts el egy könyvet” című olvasásnépszerűsítő játék megalkotói is. (Egyikük, Petrovszki Mária valamivel később átvette és libloggá formálta az eredetileg a Freeblogon üzemelő, „Könyvtárosháza” című blogot, míg a könyvtári blog saját szerveren, a justhvk.hu domain alatt található). [10]

1. ábra Magyarország első liblogja, a Sorsha által írt Könyvtároskisasszony (konyvtaroskisasszony.freeblog.hu)

2007 januárjában egy lelkes olvasó különleges, ám rövid életű vállalkozásba fogott: az OSZK irodalmi említéseit kutatta. Blogja mindössze három hónap bejegyzéseit tartalmazza. 2007 márciusában indult el a MEK (Magyar Elektronikus Könyvtár) „Hírek” elnevezésű intézményi blog, továbbá igen aktívnak mutatkozott a balmazújvárosi *Lengyel Menyhért Városi Könyvtár*: saját doménjén két blogot is üzemeltetni kezdett, emellett külső szolgáltatónál, egyéni blogmotorral kezdett írni *Koroknai Sándor*, az intézmény rendszergazdája. Témája az integrált könyvtári rendszerek és általában a könyvtár-informatika volt. A szolnoki *Verseghy Ferenc Megyei Könyvtár és Művelődési Intézet* blogja az intézmény új honlapjának átadásával 2008 márciusában, csaknem napra pontosan egy év fennállás után megszűnt, helyesebben integrálódott az intézményi weblapba, de megtalálása nehézkes.

További intézményi blogok indultak külső szolgáltatóknál: a budapesti *Baár-Madas Gimnázium* könyvtárának blogja 2008. január 9-én létesült, rá egy hónappal a *Bod Péter Megyei Könyvtár* (Sepsiszentgyörgy) is a blogformátumot választotta, míg Cs. *Bogyó Katalin* szegedi könyvtárostánár 2007 augusztusa óta osztja meg személyes és könyvtárban szerzett tapasztalatait. Érdemes még megemlíteni *Sonnevend Péter*, a könyvtári rendszerek szakértőjének blogját, melynek összesen 24 bejegyzése egyenlő arányban oszlik meg a személyes és a könyvtárügyi témák között.

A *konyvtaros.net* címen található blogot a FSZEK észak-pesti régiójának dolgozói és olvasói írják 2008 novembere óta. Javarészt könyvkritikákat tartalmaz, és előnye, hogy a bejegyzések végén hivatkozás található olyan könyvtárak gyűjteményére, OPAC-jára, ahol az adott mű megtalálható, így az ki is kölcsönözhető.

A KLOG létrejötte – és sikere

A KLOG könyvtáriblog-gyűjtemény megalakulása talán a legjelentősebb lépés a magyar könyvtári blogoszféra történetében. 2006. október 25-én a következő üzenet érkezett a már említett Takács Dánieltől a KATALIST könyvtári levelezőlistára: „Nemrég új „virtuális központot” hoztam létre a weben, *klog.hu* néven (könyvtár-log). Ez a cím helyet kíván adni minden könyvtárosnak, aki blogot kíván vezetni, viszont úgy érzi, hogy a standard ingyenes szolgáltatók (freeblog, blogter, wordpress stb.) által nyújtott lehetőségekkel nem elégszik meg, vagy csak egyszerűen bele kíván kóstolni

ebbe az új formájába a kommunikációnak”. [11] Megtörtént hát: elkezdődött az eddig szétszóródott könyvtári témájú blogok egy helyre gyűjtése. A célt így fogalmazta meg Takács Dániel: „a könyvtári élet különböző területein dolgozó könyvtárosok szabad környezetben blogalapú kommunikációs és tájékoztató felületet tudjanak kialakítani, amely segíti őket a tudományos és szakmai céljaik megvalósításában, illetve az eredmények közzétételében, megosztásában és megvitatásában”. [12]

A KLOG szoftveres hátterének segítségével új intézményi blogja nyílt az *ELTE Egyetemi Könyvtárának*, a *Magyar Olvasástársaságnak*, és szaporodtak a könyvtáros hallgatók, hallgatói egyesületek által írt szakmai vagy énblogok (az új szerverre költözött Henrietta, Mani, és már itt jött létre a *Szombathelyi Könyvtárosszervező Egyesületének* blogja is). Két egri hallgató, *Matolcsi Zoltán* és *Molnár Csaba* elindította az *Információtudományi és Információbrókeri Blogot*, majd 2007 márciusában a könyvtárostánárok is a KLOG-ra tették át székhelyüket, egy hónapnyi Freeblog-os pályafutás után. *Koroknai Sándor* a költözés után blogja címét „Open Library”-re módosította.

2007-ben *Horváth Sándor Domonkos* személyében megjelent a blogoló könyvtárigazgató: márciustól csaknem egy évig közölte írásait, majd 2008 májusától eredeti terveivel összhangban, jogászi és kodifikátor szakjogászai képzésének megfelelően jogi témában folytatta publikálási tevékenységét, az új blog bejegyzéseinek célja a könyvtári és kulturális jog újdonságainak bemutatása. A 2008. március 22-én lezárt első, személyes blog egy év és egy hónap után, 2009. április 19-én újraindult.

A liblogok és a könyvtári blogok összegyűjtése mellett a KLOG két igen hasznos szolgáltatást is üzemeltetett az oldal átalakulásáig: a *KataKer*, továbbá az e-ngine elnevezésű keresőket; előbbi a KATALIST archívumában, utóbbi pedig levelezőlisták archívumában, könyvtári egyesületek hivatalos oldalain, könyvtári blogokon, tematikus forrásgyűjteményekben, online elérhető forrásszövegekben, e-periodikák archívumában tette lehetővé a búvárkodást. [13]

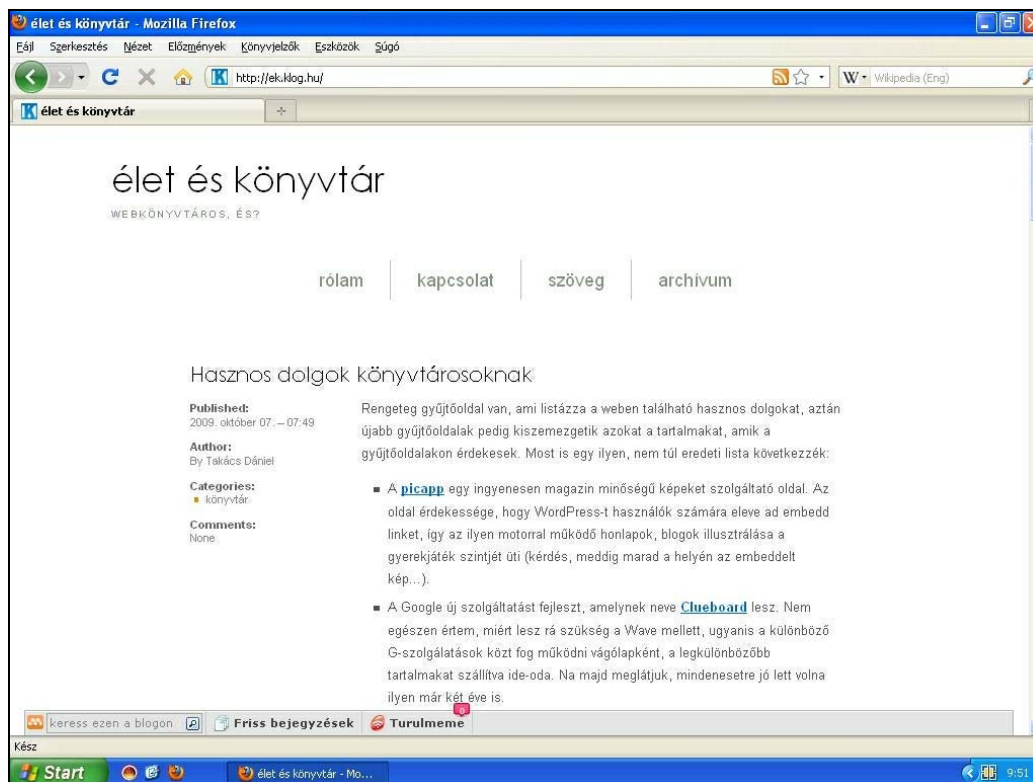
Néhány jelentősebb liblog

Anima 2007. április 29-én indította el blogját. Naplója nem hivatalos könyvtári blog, hanem liblog, szó esik benne a könyvtárak világáról, könyvtárostánárok gondolatairól, ugyanakkor nagy számban

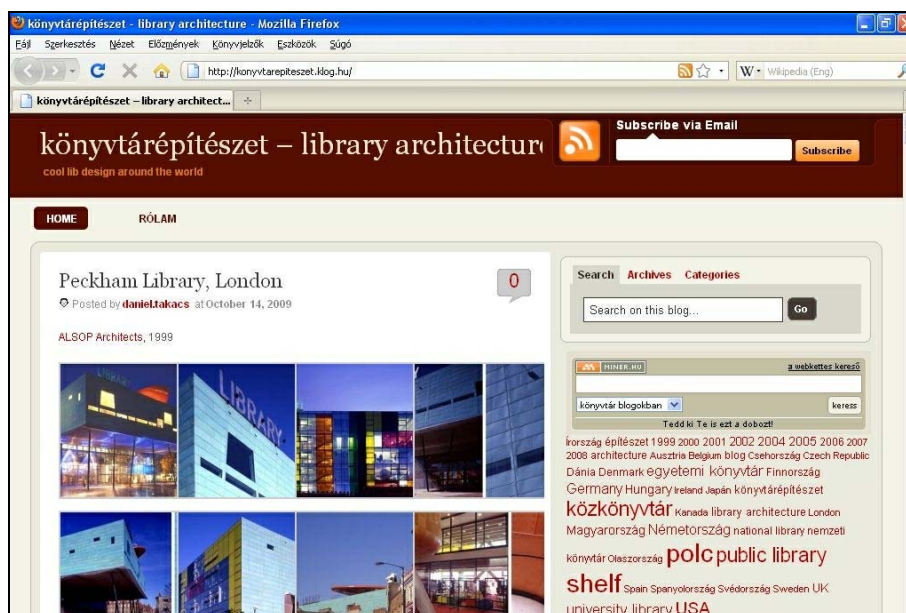
kapnak helyet a szerző életének (édesanyának és szinglinek) egyéb területei is.

Az *Élet és Könyvtár* Takács Dániel Myownblogjának közvetlen utóda (2. ábra), a WordPressről a KLOG-ra költözve. (Az első bejegyzést 2005. december elsején postoló szerző informatikus könyvtáros tanulmányai után a *Moholy-Nagy Művészeti Egyetem* webkönyvtárosa lett.) Takács négy nagy kategóriát határozott meg, ezek: *könyvtár* (külföldi és hazai, könyvtárakkal kapcsolatos hírek szemléje, jelenleg 201 bejegyzés), a *tech* rovat a különféle technikai újdonságokat válogatja és mutatja be az olvasónak (91 post), a *web* pedig blog- és honlapajánlással, operációs rendszerekkel, szoftverekkel foglalkozik (146). A bejegyzések legnagyobb része (275) *személyes* jellegű, a szerző életének egyéb mozzanatairól szól. Takács Dániel másik blogja, a „Könyvtárépítészet”, színvonalas, értékes – és különleges – kollekció: 2006. július 19. óta a világ könyvtárainak intézménynevet és fényképet tartalmazó gyűjteménye: frissítése 2008 márciusa és 2009 májusa között szünetelt, jelenleg ismét aktív (3. ábra).

A *FIKSZ* szerzője, *Paszternák Ádám* (aki egyebek mellett a 702 című blognak is írója) 2006. október 17-én látott munkához. Blogjának formatervezése egyszerű, de könnyen átlátható, a szürke és fehér szín alkalmazása pedig a modernség, korszerűség érzetét kelti a használóban. A *FIKSZ – Fiatalos Könyvtár Szemlélet* – deklarált célja, hogy az ifjúsági könyvtárosok fontos segédeszköze legyen, a tinédzser korosztály megfelelő könyvtári kiszolgálásához ad forrásokat és ötleteket. [14] Kategóriái önmagukért beszélnek, a legfontosabbak külön címsorban kiemelve találhatóak meg, így a navigáció könnyű és gyors. (Érdemes felfigyelni a fegyelmezett kategória-használatra, Paszternák ugyanis háromnál több kategóriát soha nem alkalmaz bejegyzéseire.) Belföldi és külföldi eseményeket, kishíreket, szubjektív véleményeket, webajánlót találhatunk itt, de számos bejegyzés foglalkozik a könyvtár és a használó viszonyával, a könyvtárosi hivatással és a digitális világgal. Külön aloldalon hosszabb írások fordításait találjuk, amelyek javarészt könyvtár és blog viszonyát tárgyalják. Három év elteltével, 2009. szeptember 28-án a *FIKSZ* frissítése megszűnt, szerzője azonban rövidesen új vállalkozásba fogott, melynek a „Jövő Könyvtára” címet adta.

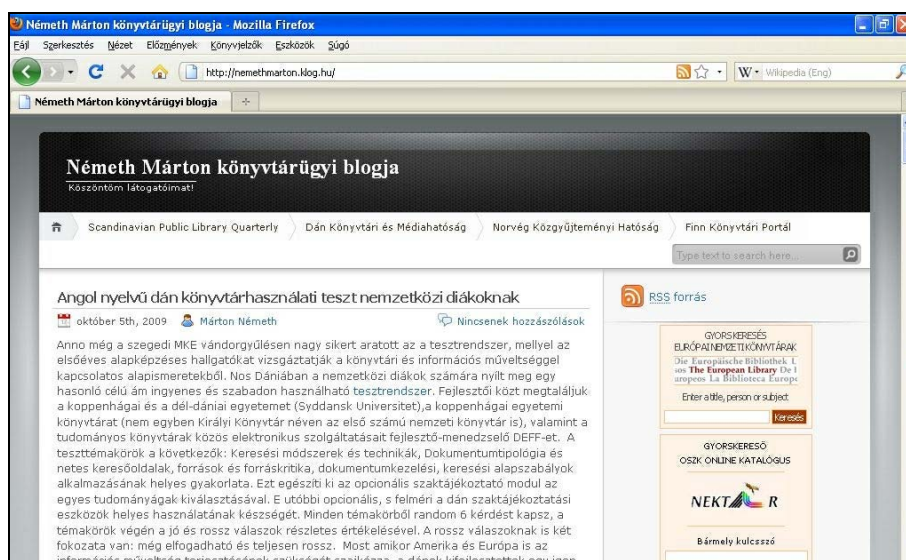
2. ábra Minimalista kinézet, remek átláthatóság, színvonalas tartalom.
„Élet és Könyvtár” Takács Dánieltől
(ek.klog.hu)

3. ábra **Gazdagon illusztrált interdiszciplináris blog Takács Dániel szerkesztésében** (*konyvtarepiteszet.klog.hu*)

Németh Márton könyvtárügyi blogja 2007. április 2. óta az északi könyvtárakkal kapcsolatos információk legfontosabb gyűjtőhelye (4. ábra). A szerző jelenleg az OSZK rendszerkönyvtárosa, tanulmányait Szegeden, később pedig Dániában végezte, itt ismerkedett meg az északi országok speciális könyvtári rendszereivel, ami jelentős hatást gyakorolt rá, és több írásában, többek között a szakdolgozatában is visszatért rá. Blogja első bejegyzésében így határozza meg tematikáját: „*E bloggal az a fő célom, hogy további adalékokkal szolgáljak*

a nemzeti könyvtári hálózatok menedzselését, valamint a könyvtárak társadalmi pozícióját érintő tág témakörökben. Bár tulajdonképpen szó eshet benne mindenről, ami aktuálisan foglalkoztat”. [15] Érdeklődése tapinthatóan visszaköszön a bejegyzésekben, kellemes, olvasmányos stílusban írja postjait. Érdekességeket közöl a könyvtári világhelyzetről, esettanulmányokat publikál az északi országok könyvtárainak hálózatáról, könyvtár és társadalom sokrétű összefüggéseiről.

4. ábra **Észak könyvtárügye lebilincselően olvasmányos stílusban, Németh Mártontól** (*nemethmarton.klog.hu*)

Itt kell megemlíteni, hogy Svédországban is dolgozik egy magyar könyvtáros hölgy, aki *Melissa* néven két blogot is ír, bejegyzései a Göteborgban könyvtárosként töltött napok bemutatása mellett a svéd kultúra általános megismerését is lehetővé teszik. Érdemes szólni továbbá két, külföldi kitekin-tést szolgáló, magyar könyvtárosok által vezetett liblogról. Az *Amerikába jöttem* könyvtáros írója Texasban szerezte tapasztalatait a *College of the Mainland* nevű főiskolai könyvtárban, míg a másik szerző, *Imecs Ágnes* Provincetown közkönyvtárában tevékenykedett 18 hónapig, rövid blogja 2007 áprilisa és 2008 februárja közötti bejegyzéseket tartalmaz.

Hazai könyvtárosi tanácsadó blogjaink közé tartozik *Csámer Iván* szakképzett informatikus könyvtáros és magyartanár „Hogy csinálja ezt egy könyvtáros?” címmel vezetett blogja. A szakember elsősorban az online világban használható tippeket ad barátainak és könyvtára olvasóinak. A blog az ELTE szerverén indult el 2008 augusztusában, majd a KLOG-on folytatta működését, 2009 elején azonban visszaköltözött az egyetemi szerverre.

Magyarország második liblogját, a *Henrietta-blogot* egy informatika–informatikus könyvtáros szakpáron tanuló hallgató, *Kovács Ágnes* indította. A szerző a *Szombathelyi Könyvtáros Hallgatók Egyesületének* titkára, több tanórát tartott a blogolás témakörében, rendezvényeket szervez, és blogokat, leginkább könyvtári blogokat szerkeszt. Nevéhez köthető több általános iskola, a hallgatói egyesület, az *MKE Vas megyei szervezetének*, továbbá a *Savaria Egyetemi Könyvtár Pedagógiai Szolgáltató Központjának* blogja, illetve az intézmény vezetői információs rendszerének elkészítése. [16] 2009 augusztusától, elköltözve a KLOG-ról, saját domén alatt folytatja az írást.

Darvas Tóth Péter „Nyilvános Könyvtár” című blogja a *sajto.klog.hu* címen futott, 2007. június elseje óta. A 2008. december 27-én lezárult blog ars poeticája a következő volt: „*Keresőszavakkal sajtófigyelést végzek. Elsősorban és praktikus online és elektronikus médiumokat figyelek. Van-e hírértéke a könyvtárban folyó munkának? Milyen típusú hírekkel tudnak a könyvtárak bekerülni a „médiába”? Ismerik-e a könyvtárak a sajtókapcsolati eszközöket? Ha ismerik tudják-e hatékonyan használni?*” [17] A szerző nem kevés iróniával, néha kíméletlenül, tudatos provokációs szándékkal fogalmazta meg postjait, melyekben a híreket kommentálta. Kritikus hozzáállásával élénk színtöltő volt a biblio-blogoszféránknak. *Darvas Tóth*

Péter 2009. február 6. óta „Porosodnak-é?” címmel ismét ír, a blogot *Mikulás Gábor* e napon megjelent, nagy vihart kavart újságcikke ihlette.

A győri *Galgóczi Erzsébet Városi Könyvtár* igazgatójának – a már említett Horváth Sándor Domonkosnak – blogja, továbbá az ezzel párhuzamosan futó gyermekkönyvtári blog kiválóan példázza a liblogok és a könyvtári blogok közötti különbségeket. A szerző énblogja (személyes, egyes szám első személyű bejegyzések, nem kizárólag a könyvtárhoz kapcsolódó témák) mellett a *Gyermekkönyvtár* blogja 2007 áprilisa óta szolgálja a fiatal olvasókat, leginkább programajánlókkel, és a könyvtárba érkezett újdonságok hűségese közlésével.

Speciális területet választott blogja témájául *Nagy Nikolett*, az ELTE volt informatikus könyvtáros hallgatója. Szakdolgozatának folytatásaként az *NNN* (N. Nagy Nikker) blogon is a CRM-mel, az ügyfélkapcsolati menedzsment könyvtári alkalmazásának kérdéseivel foglalkozik. Azt vizsgálja, milyen lehetőségek állnak a könyvtárosok előtt piaci részesedésük növelésére, s úgy véli, az ügyfélkapcsolatok helyes kezelése legalább akkora vonzerőt jelent a könyvtárnak, mint a jól feltárt állomány, vagy a milliókat érő IKR. [18]

Könyvtári és szervezeti blogok

A „KönyvtárosTanár” 2007. március elsején indult a Freeblogon, egy hónap után lett a KLOG tagja, s innentől a *Könyvtárostanárok Egyesületének* (KTE) hivatalos blogjaként működik. Szerkesztője *Kiss Anna*, a kecskeméti *Pedagógusház* dolgozója, később *Bondor Erika*, a KTE elnöke. A blog témáit ekkor így határozták meg: aktuális hírek és szakmai képzések, beszámolók és programajánló, de számítottak a kollégák témafelvető aktivitására is. A KönyvtárosTanár blog tehát a szakma egy fontos eszmecserélő fóruma kívánt lenni. Gazdag linkgyűjteményében szakmai munkaközösségek, számos könyvtáros honlap és blog, valamint iskolai könyvtárak elérhetőségét találjuk, és már-már zavarba ejtően sok (gyakori a redundancia) kategóriából válogathatunk: például iskolai könyvtárak 2.0, iskolai könyvtárak története, iskolai könyvtári szakfelügyelet, iskolai könyvtári statisztika stb. De találunk az érettségire és a felsőoktatásra, a könyvtárak berendezésére, szakmai anomáliákra, tankönyvekre vonatkozó bejegyzéseket is.

A *Magyar Olvasástársaság* 2006. december elseje óta blogolt azért, hogy ösztönözze az olvasással

kapcsolatos témák megvitatását, illetve fórumot teremtsen a széles spektrumú nézeteknek, szempontoknak. Kategóriái közül a legnagyobb bejegyzésszám a funkcionális analfabetizmus, a gyermekkönyvek, a kötelező olvasmányok, az olvasásra motiválás, olvasástanítás, szövegértés mellett található. 2009 májusában a társaság újonnan megválasztott tanácsa váratlanul úgy döntött, hogy nem üzemelteti tovább a blogot: az utolsó bejegyzést május 18-án írta Mikulás Gábor szerkesztő.

A Magyar Könyvtárosok Egyesületének *Fejlett Információs Technológiák és Társadalom* (FITT) szekciója egészen friss testület. Feladatai többértékűek: egyrészt a szociális és informatikai trendek és változások figyelése a könyvtári munkafolyamatok hatékonyságnövelése érdekében, az új lehetőségek mielőbbi megismertetése, módszertani segítségnyújtás a könyvtári dolgozók számára, illetve fórum az önképzésre és a tapasztalatok megosztására. Újdonságait, híreiket ők is saját blogon közlik.

A *Csongrád Megyei Könyvtárosok Egyesülete* 2008. január 9-én szállt be a blogoszférába: Csongrád megye és általában a könyvtáros szakma különféle területeinek aktuális híreit, eseményeit, információit közlik. A bejegyzéseket egy maroknyi csapat, a CSMKE elnöke, *Oros Sándor*, a már említett könyvtárostanár, Cs. Bogyó Katalin és még egy fő írja.

Nemcsak a végzett szakemberek csoportosulásai, de hallgatói egyesületek is vezetnek blogokat: közülük érdemes szólni az ELTE informatikus könyvtáros növendékeinek *Hallgatói Érdekképviselő* által vezetett blogról, amely egyfajta tanulmányi információs központként segíti a hallgatókat, tantárgyi tematikákat, könyvtári alapdokumentumokat, programlehetőségeket és a kar híreit tartalmazza. A budapesti hallgatók mellett a szombathelyiek (SzOKHE) is saját bloggal büszkélkedhetnek.

Az *ELTE Egyetemi Könyvtára* a következő bejegyzéssel nyitotta meg könyvtári blogját, s ebben megemlíti a legfontosabb tényezőket, amelyek miatt egy intézménynek érdemes a tájékoztatásnak ezt a formáját választania: „Az első bejegyzés. Blogol az Egyetemi Könyvtár. Miért blogol? A blog egy újabb lehetőség arra, hogy elérjük az Egyetemi Könyvtárba járó közönséget. Híreket tudunk megosztani, problémákat oldhatunk meg együtt, segítséget tudunk nyújtani, és hangsúlyozni tudunk

néhány fontosnak tartott megújuló szolgáltatást. A blogok természetéből fakadóan kevésbé formálisak, és reméljük, hogy olvasóink is megkedvelik azt az alkalmi beszélgetést, ami bejegyzéseink alatt kommentezés címen fog zajlani”. [19] A könyvtári blogok több helyen leírt jellegzetessége mellett egy különleges szolgáltatást is nyújt a honlap: a Meebo csevegőszolgáltatás segítségével hétköznapokon 11 és 12 óra között azonnali üzenetekből álló kérdésekre is válaszolnak a könyvtári dolgozói. Ezt a formát még kevesen alkalmazzák, de számíthatunk elterjedésére.

A „JuGyu Gyaksuli Könyvtári Blogja”-t a *Szegedi Tudományegyetem Juhász Gyula Gyakorló Általános Iskolájának* iskolai könyvtára üzemelteti. A blog célközönsége elsősorban a 10-14 éves korcsoport (de tanárok, felsőoktatási hallgatók és könyvtárosok is), nekik kínálnak híreket, programokat, játékokat és pályázatokat a könyvek, a könyvtár, a kultúra és az internet témakörében. [20] Ezért a bejegyzések stílusa is fiatalos, tegező formájú. A könyvtári blog mellett az intézménynek saját honlapja is van, ezért a további információkkal – például használati szabályzattal – ott találkozunk, a blogon ezeket nem ismételték meg. A 2007. szeptember 4-én létrehozott blog 31 kategóriába sorolja a postokat: többek között van weboldalajánló, könyvajánló (a diákok is ajánlanak társaiknak, ezt láthatjuk az *Olvastad már*-kategóriával megjelölt postokban), híres írókat, költőket mutat be a *Hónap szerzője*, jeles napokról szól az *Évfordulók*.

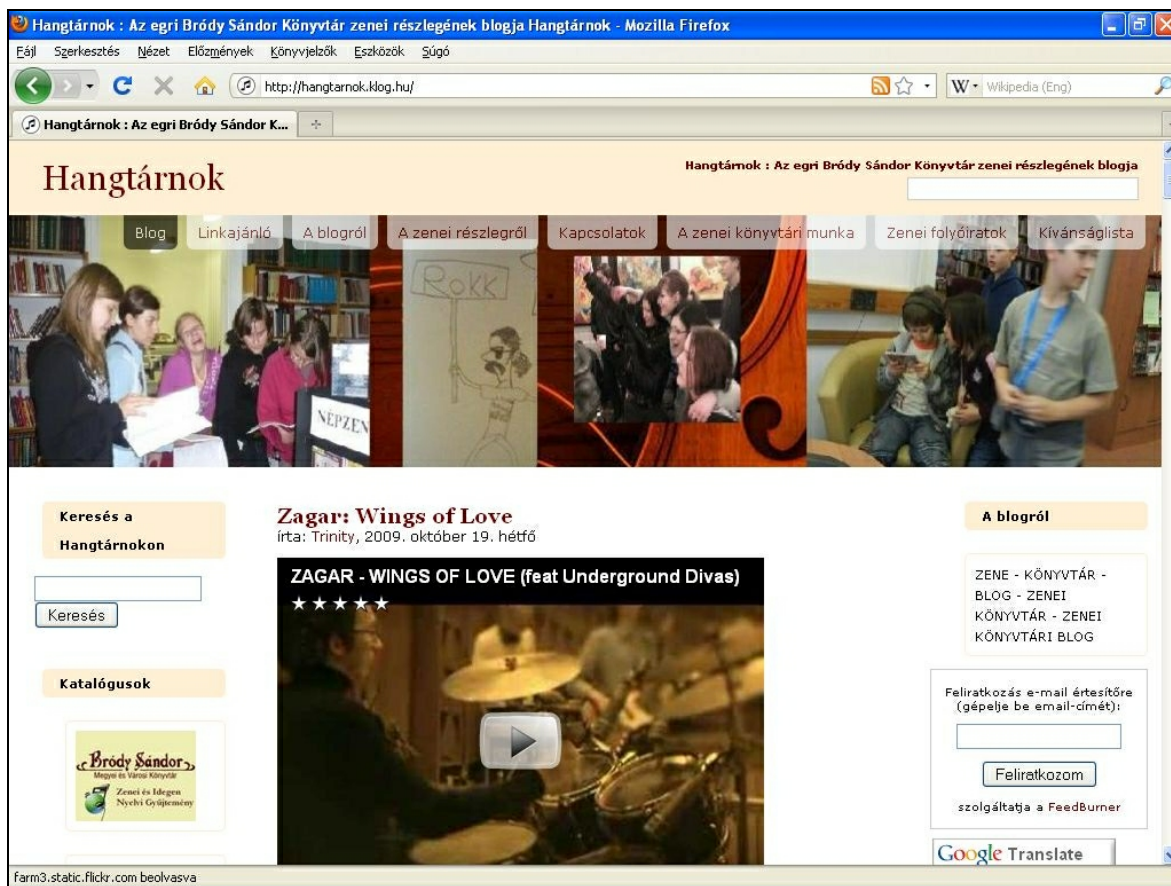
Az *Országos Idegennyelvű Könyvtár „Kávészünet”* című blogját 2007 októberében indította Paszternák Ádám. A blog címét a XIX. század legfontosabb találkozó- és információcserélő helye, a kávéház ihlette. Az emberek itt gyűltek össze, meséltek el egymásnak élményeiket, esetleg olvasmányokat ajánlottak egymásnak – a blogon a kommentezés ugyanezt a lehetőséget és légkört teremti meg. Külön kategóriát kaptak a *Zeneműtárral* érintő bejegyzések, a rendezvényekről szóló értesítők, beszámolók, új könyvek, illetve az egyes szolgáltatások rövid igénybevételi útmutatói.

„Bízunk benne, hogy a tanulók, szülők és pedagógusok közötti információáramlás (véleménycsere) egyik hasznos és hatékony eszköze lesz ez az oldal” – hirdeti a gyöngyösi székhelyű *Kálváriaparti Általános Iskola és Sportiskola* könyvtárának blogja. [21] A 2007. július 23-i első bejegyzésben friss iskolai és könyvtári híreket, rövid beszámolókat, fényképeket ígérnek. A legfontosabb linkeket,

például pályázatokat, volt diákokról szóló információkat, fényképgyűjteményeket, évkönyveket külön listába gyűjtötték az oldalsó sávban (sideroll), így könnyítve és gyorsítva a kereséseket. Az intézmény azon kevesek közé tartozik, amelyek a YouTube-ra is feltöltöttek anyagokat.

Ha pedig a YouTube-ról esett szó, az egyik legbuzgóbb videofeltöltő az egri *Bródy Sándor Megyei és Városi Könyvtár* zenei részlege blogjának írója, *Zsoldos Marianna*, azaz *Trinity*. A blog címe: „Hangtárnok” – eredetileg a könyvtár hírlevelét hívták így, az elnevezést megtartotta a blog is (5. ábra). Írója nem kisebb küldetéssel indította útjára 2007. október 27-én, mint hogy a hagyományos könyvtári eszközökön túl a jelen technológiai eszközök alkalmazásával minél nagyobb közönségnek hozzáférhetővé tegye a zenei információkat. [22] S ha igaz a mondás: „zenéről írni annyit, mint építészetről táncolni”, könnyen megérthetjük, hogy ez a műfaj az írás mellett más közlésformákat is kíván. Így nem meglepő, hogy lépten-

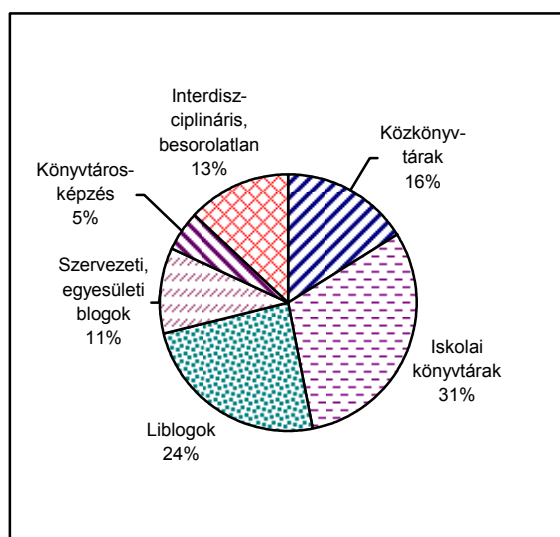
nyomon képekbe, prezentációkba, beágyazott YouTube-lejátszóba (különösen a „Nap zenéje” rovatban), hangfelvételekbe botlunk, s persze nem csupán a komolyzene kedvelői örülhetnek, jelentős mértékben megjelenik a könnyűzene is. A gyűjtemény határai nem jelentenek akadályt, a blog tematikája igen széles: szó esik különféle internetes alkalmazásokról, keresőprogramokról, zenei és filmes adatbázisokról, letölthető kottákról, és ugyanígy megtaláljuk a kategóriák között a különféle műfajokat, mint például a rock és metal, a komolyzene, a pop vagy a blues. Az igazi interdiszciplinaritást pedig *dr. Petheő István* gyermekgyógyász zenéről és személyes véleményekről szóló bejegyzései teremtik meg. Természetesen nem maradhatnak el a zenei részleg újdonságai, megemlékezés jeles napokról, továbbá a könyvtár programajánlója. Trinity a szakembereknek válogatott irodalomjegyzékkel, a használóknak a zenei gyűjteményről és szolgáltatásairól szóló írásokkal is segít eligazodni.

5. ábra A zenei stílusok széles spektrumát és az igazi multimédialitást tárja elénk a Trinity által szerkesztett könyvtári blog (*hangtarnok.klog.hu*)

További könyvtári és liblogok a teljesség igénye nélkül (zárójelben az indulás dátuma):

- KonferenciaKlog – tudósítások a könyvtárszakmai rendezvényekről (2007. július);
- Libuntu – szabad szoftverek jegyzéke könyvtári használatra (2008. március);
- Felsőoktatás és Könyvtár Management (2007. április, ritkán frissül);
- Polcológia (széles tematikájú liblog élményekről, hírszemlével, 2007. április 2.);
- Kőrösy József Közgazdasági Szakközépiskola blog (2009. január) – a bejegyzések időszaki kiadványok példányainak rövid tartalmát adják;
- Konyha: több könyvtáros által írt gasztronómiai blog. (2008. január);
- az ELTE Könyvtártudományi Tanszékének blogja, illetve külön címen a Phd képzésről szóló blog;
- a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár EU Gyűjteményének blogja, javarészt európai vonatkozású és gyűjteményi hírek szemléje (2007. július 13.);
- Nemzeti Digitális Adattár blog (2007. január);
- Tamási Áron Általános Iskola és Német Két Tannyelvű Nemzetiségi Gimnázium Könyvtárának blogja – kiemelt tanulói részvétellel, létrejöttét egy weblapkészítő pályázatnak köszönheti (2008. október 22.);
- 10+ – az FSZEK Börzsöny utcai könyvtárának tizenéves olvasói által vezetett közös blog, a blog.hu-s kezdetek után jelenleg az FSZEK doménjén fut;
- Könyvtár és humor – képek, írások Horváth Péter szerkesztésében (2007. május).

6. ábra **Az egyes blogtípusok részaránya a hazai biblioblogoszférában**
(adatok lezárva: 2009. szeptember)

A tanulmánynak nyilvánvaló, terjedelmi okokból nem lehet tárgya a hat év alatt létezett valamennyi, illeszkedő tematikájú blog bemutatása. Az érdeklődők a magyarországi könyvtári blogok és liblogok intézménytípusok szerint csoportosított, aktualitásra törekvő listáját a <http://konyvtariblog.atw.hu> oldalon találhatják meg. Érdeemes azonban néhány pillantást vetni a magyar biblio-blogoszféra felosztására és arányaira, amely az említett blogjegyzék 2009. szeptember végén rendelkezésre álló adatai alapján készült.

Záró gondolatok

2004-ben az év szava a „blog” lett. Akkoriban az egyes nemzetek biblio-blogoszféráinak többsége még korántsem ért el akkora méreteket, mint manapság, könnyű tehát kikövetkeztetni, hogy nem a könyvtárak miatt jutott el a blog szó ebbe a státusba. Hol van a blognak ekkora ereje? Többben úgy vélik, ott, hogy új életet lehel a társadalmi nyilvánosságba, mégpedig annak ideáltipikus, habermasi értelmezésébe [23]. Ez a nyilvánosság a XVIII. század végén a kávéházi kultúrával szorosan egybefüggve létezett, hiszen ezek az intézmények voltak a hírekkel, eseményekkel foglalkozó emberek találkozóhelyei, az információáramlás fontos színterei. A tömegkommunikációs eszközök megjelenésével és térhódításával ez a fontos közeg elhalványult, később egészen meg is szűnt. Jelenleg azonban reneszánszát éli, éppen a blogoknak köszönhetően – véli két szakember. *Glenn Reynolds* és *John Hiler* úgy gondolják, a blogvilág „vitáktól hangos nemzetközi kávéház” lett, noha a kettő több ponton, leginkább a felhasználók egyenlőségének tekintetében eltér egymástól. A XVIII. század kávéházaiban társadalmi rangtól függetlenül bárki hozzászólhatott a beszélgetésekhez, és véleményét mindenki meg is hallgatta. [23] A blogoszférában szintén mindenki „megszólalhat”, azonban a blogok látogatottsága-olvasottsága igen nagy szóródást mutat. Általánosságban elmondható, hogy annak a szerzőnek lesz népe-sebb olvasótábora, az tud nagyobb horderejű vitákat kiváltani, akinek a való életben több ismerőse van. Így egy kevesebb offline kapcsolattal rendelkező blogger szava kevésbé hallatszik a virtuális térben. Néhány kutató azonban – így például *Clancy Ratliff* – úgy véli, a különbségek ellenére néhány esetben mégis a blogoszféra által materializálódhat az ideáltipikus társadalmi nyilvánosság. [24]

A blognak azonban, miként az új technológiák mindegyikének, életciklusa van, ezt „felhajtási ciklus”-nak (hype cycle) nevezik. Ez a ciklus öt lépést foglal magába: berobbanás – túlzott várakozások – kiábrándulás – megvilágosodás – termelékenység. Bőgel György 2006. április 18-án kelt blogbejegyzésében azt elemzi, hol tart most a blogoszféra, és úgy találja: elindult lefelé a lejtőn [25]. Ha elfogadjuk, hogy a 2004-es év jelentette a túlzott várakozások korát, amikor mindenki valamiféle csodában reménykedve blogot indított, továbbá fontolóra vesszük, amit Bőgel állít, akkor azt mondhatjuk, hogy a blogoszféra napjainkban a harmadik állapotba kezd lépni, azaz a megvilágosodás emelkedőjén jár. A szakasz jellemzője, hogy a kiábrándulást követően az adott technológiával kapcsolatban a használók ráébrednek, hogy bár világrengető hatása nem lesz, de néhány területen hatékonyan alkalmazva, jelentős eredményeket lehet vele elérni. És itt jön a képbe a könyvtári blog mint a szolgáltatások rendkívül hatékony átalakítója és kiegészítője. A könyvtári blogok és liblogok számának növekedése mutatja, hogy igény van a blogformátumra, igény van az általa hordozott közvetlenségre, az általa megteremtett interakcióra, és szükség van arra is, hogy szabadon formálható legyen. Szükség van rá, hogy a könyvtár(os) hallassa a hangját. A blog műfajának bemutatásával pedig el lehetne érni, hogy a felnövekvő könyvtáros-generációk már a korai években megkedveljék, és tudatosan alkalmazzák ezt az eszközt, így vezetve a könyvtári blogalkalmazás technológiáját a „termelékenység fensíkja” felé.

Irodalom

- [1] „A blog szelep, a blog sziget, a blog játszótér” : aki válaszol Suematra, Munkanapló, Combfiksz. = <http://hvg.hu/goldenblog/20050727akivalaszol.aspx> [2009.10.20.]
- [2] Mi is az a blog : Az online napló története. = <http://hvg.hu/goldenblog/20050518blog.aspx> [2009.10.20.]
- [3] OETMAN, Eric: Blogomania : Every day 12.000 new blogs are created : Here’s how you can get it on the action. = <http://www.schoollibraryjournal.com/article/CA632382.html> [2009.10.20.]
- [4] HORVÁTH Tibor – PAPP István: Könyvtárosok kézikönyve 5. Segédletek. Budapest, Osiris Kiadó, 2003. 454 p. ISBN 963 389 307 0
- [5] HAUSCHKE, Christian – LOHRE, Sarah – ULLMANN, Nadine: LibWorld : library blogging worldwide. = <http://ek.klog.hu/wp-content/uploads/2009/01/libworld.pdf> [2009.10.20.]
- [6] Mission, priority areas, goals. = <http://www.ala.org/ala/aboutala/governance/policymanual/mission.cfm> [2009.10.20.]
- [7] BAR-ILAN, Judit: The use of Weblogs (blogs) by librarians and libraries to disseminate information. = <http://informationr.net/ir/12-4/paper323.html> [2009.10.20.]
- [8] BUZAI Csaba: Blog a könyvtárban – pályázat – „Az év fiatal könyvtárosa 2007”. = http://blog.justhvk.hu/wp-content/uploads/2007/07/blog_es_kvtar.doc [2009.10.20.]
- [9] SORSHA: Lopjunk ötletet. = http://konyvtaroskisszony.freeblog.hu/archives/2003/11/24/Lopjunk_tlet_et/ [2009.10.20.]
- [10] Kis magyar könyvtári blogtörténet. = http://www.kithirlevel.hu/index.php?kh=kis_magyar_konyvtari_bogtortenet [2009.10.20.]
- [11] TAKÁCS Dániel: Bemutató-klog.hu. = <https://listserv.niif.hu/pipermail/katalist/2006-October/012618.html> [2009.10.20.]
- [12] TAKÁCS Dániel: A KLOG.hu. = http://www.klog.hu.990.hu/index.php?Itemid=46&id=16&option=com_content&task=blogcategory [2009.10.20.]
- [13] PASZTERNÁK Ádám: KataKer. = <http://fiksz.klog.hu/112/kataker/> [2009.10.20.]
- [14] Klogok. = http://www.klog.hu.990.hu/index.php?option=com_weblinks&catid=15&Itemid=43
- [15] NÉMETH Márton: Üdvözet mindenkinek. <http://nemethmarton.klog.hu/2007/04/02/udvozet-mindenkinek/> [2009.10.20.]
- [16] KOVÁCS Ágnes: Rólam. = <http://henrietta.klog.hu/rolam/> [2009.10.20.]
- [17] DARVAS TÓTH Péter: Ki Mikor Mit Hol Hogyan. = <http://sajto.klog.hu/2007/06/01/hello-vilag/> [2009.10.20.]
- [18] NAGY Nikolett: CRM a könyvtárakban. = <http://nagynikker.klog.hu/?p=57> [2009.10.20.]
- [19] DARVAS TÓTH Péter: Olvasóink kérték. = <http://egyetemi.klog.hu/?p=5> [2009.10.20.]
- [20] Cs. BOGYÓ Katalin: Helló Világ. = <http://jugygyakkonyvtar.klog.hu/2007/09/hello-vilag/> [2009.10.20.]

[21] HEVESI Mária: Üdvözet az olvasónak. = <http://kalvariakt.klog.hu/?p=1> [2009.10.20.]

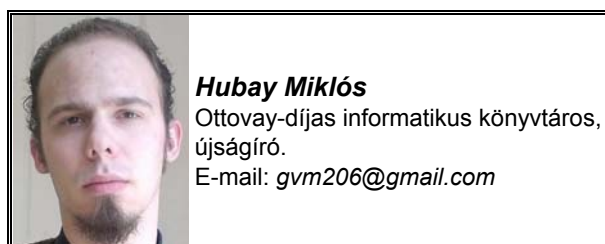
[22] ZSOLDOS Marianna: A blogról. = <http://hangtarnok.klog.hu/about/> [2009.10.20]

[23] HABERMAS, Jürgen: A társadalmi nyilvánosság szerkezetváltozása: vizsgálódások a polgári társadalom egy kategóriájával kapcsolatban. Budapest, Századvég–Gondolat, 1993. 395 p. ISBN 963 8384 02 6

[24] WILD Judit: Sok hűhó, miért. = <http://www.hullamvadasz.hu/index.php3?tanulmany=691&fejezet=1&enciklopedia=1> [2009.10.20.]

[25] BŐGEL György: Le a völgybe. = <http://www0.kfki.com/hu/blog.php?blogId=541%2319898e51&year=&month=#> [2009.10.20.]

Beérkezett: 2009. X. 20-án.

Évi egymilliárd forint a Márai Programra!

Hosszú távú könyves programot indít a Nemzeti Kulturális Alap

A Márai Program egy hosszú távú, évenként megismétlődő könyves program, amelynek célja, hogy a nemzeti kultúrkincs megőrzése és a széles körű hozzáférhetősége szempontjából fontos könyvek eljussanak hazai és a határon túli könyvtárakba. A program **nem pusztán egy új könyvtár-támogatási rendszer, hanem a szépirodalmi könyvek támogatási rendszere.**

A Márai program **a klasszikus és kortárs szépirodalom, a gyermek- és ifjúsági művek, a tudományos és szakkönyvek,** valamint az **ismeretterjesztő kiadványok és kézikönyvek** ágazataira terjed ki, különös tekintettel az NKA által már támogatott könyvekre. A pályázati listán a szépirodalmi, gyermek- és ifjúsági könyvek 40%-kal, a többi ágazat könyvei 60%-kal szerepelhetnek. A papíralapú könyvek mellett **hangoskönyvekkel** is lehet pályázni, ezek aránya azonban nem haladhatja meg a listán szereplő művek 5%-át.

A Márai program kedvezményezettjei elsősorban és döntő módon a **magyar szerzők művei.** Az **NKA** – pályázati keretek között – évi 1 milliárd Forintot biztosít a program végrehajtására, s mint egyedüli finanszírozó fenntartja magának a jogot, hogy a **Program feletti döntési jogkört kizárólagosan gyakorolja.**

A Márai programmal kapcsolatos döntéseinek meghozatalához az NKA Könyvtári kollégiuma un. **szakértői testületet** hoz létre, mely a Könyvtári kollégium, az Ismeretterjesztés és Környezetkultúra, illetve a Szépirodalmi kollégium 3-3 tagjából áll. Ez a testület állítja össze, a kiadók által nevezett kiadványokból az ajánlati címlistát – 1000 cím – amelyet döntésre átdad a Könyvtári kollégiumnak. **A végső Márai listát a Könyvtári kollégium döntése véglegesíti.**

Az NKA Márai program meghirdetéséért felelős kollégiuma felhívással él a kiadók felé, hogy azok kiadványaikat felterjeszthessék a Márai listára. Az 1000 címből álló listára csak **magyarországi bejegyzésű valamint határon túli magyar kiadók** nevezhetik kiadványaikat.

Az „első” (2010. január) Márai listára **a kiadók csak megjelent könyveiket nevezhetik,** olyanokat, amelyek a megelőző három esztendőben jelentek meg, azaz az első kiírásakor a 2007. január 1-je és 2009. december 31-e között kiadottakat. A következő esztendőben a **megelőző három év könyvtermésével,** illetve az előző lista óta megjelent, vagy rövidesen megjelentetni kívánt „friss” könyvekkel lehessen pályázni. **A listára csak olyan könyvek kerülhetnek fel, amelyek esetében a kiadói ajánlat nem magasabb a korábbi kiskereskedelmi ár 60 százalékánál.**

A Márai listát az NKA Könyvtári kollégiuma jogosult összeállítani, úgy hogy az **1000 címet** tartalmazzon. A kedvezményezett könyvtárak ebből az 1000 címből választhatnak.

A listára kerülés lehetőségéről a kiadókat az NKA Könyvtári kollégiuma értesíti évente háromszor.

(Nemzeti Kulturális Alap)